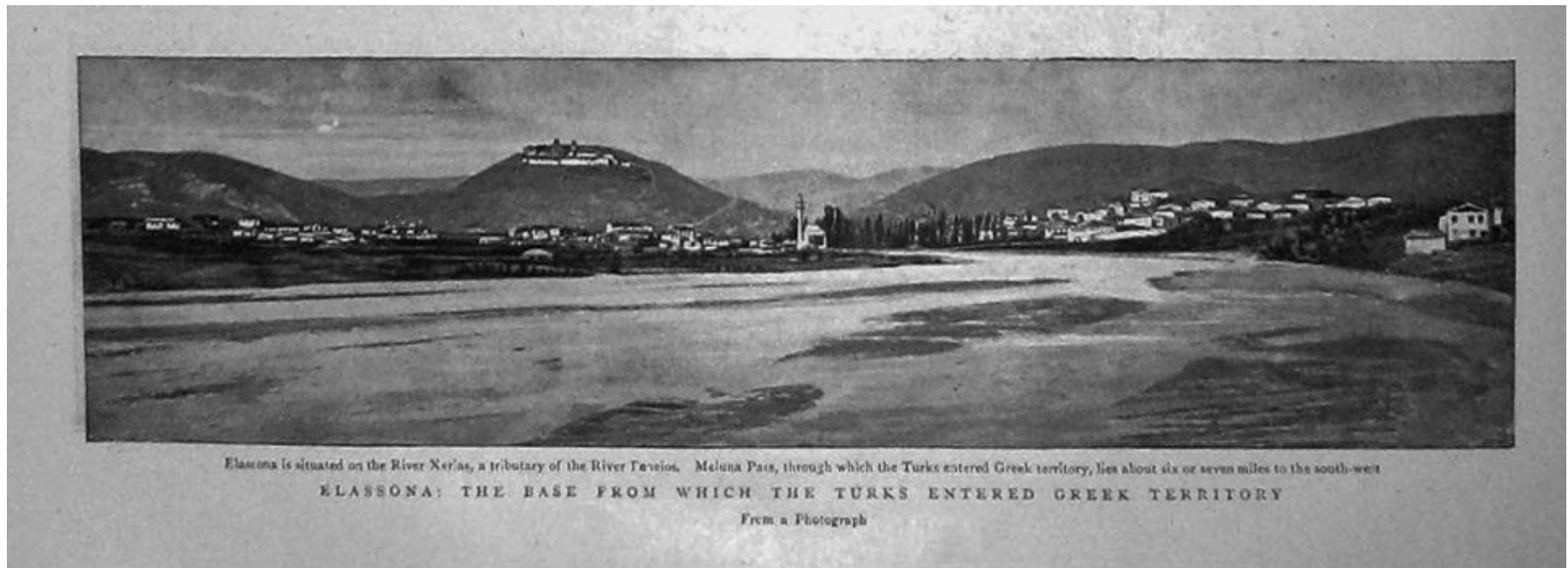

Ο Αρσένιος Περραιβός: Στιγμιότυπα από τη ζωή του και από τη συμμετοχή του στην Επανάσταση

Η Ελασσόνα, χαρακτηριστικό του 1897

Ευάγγελος Τσακνάκης
Πολιτισμολόγος, Msc, MA

Παρουσίαση στις επετειακές εκδηλώσεις τιμής του Περιφερειακού Κέντρου Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού (ΠΕ.Κ.Ε.Σ.) Θεσσαλίας για τα 200 χρόνια από την Επανάσταση του 1821
29 Μαρτίου 2021

Εισαγωγή

- ◆ Η παρουσίαση αφορά τη ζωή του αρχιμανδρίτη και αγωνιστή Αρσενίου Περραιβού.
- ◆ Βασίζεται σε ένα άρθρο μου, το οποίο δημοσιεύθηκε στον τόμο 77 του *Θεσσαλικού Ημερολογίου*, το έτος 2020 (σ.σ. 113-126).
- ◆ Η έρευνα βασίστηκε στη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και σε έγγραφα τα οποία αντλήθηκαν από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, τα οποία μου τα έθεσε υπόψη ο κ. Κώστας Σπανός, εκδότης του *Θεσσαλικού Ημερολογίου*.

Εισαγωγή

- ◆ Για την παρουσίαση επιλέχθηκε το θέμα αυτό ώστε, με αφορμή τη συμπλήρωση 200 χρόνων από την Επανάσταση, να επισημανθεί ότι **στην Επανάσταση συμμετείχαν τόσο γνωστοί όσο και λιγότερο γνωστοί ή άγνωστοι αγωνιστές από κάθε περιοχή.**
- ◆ Για τον Αρσένιο Περραιβό παρουσιάζονται στοιχεία από τη ζωή του και αναδεικνύεται η σχέση του με τον Αλέξανδρο και τον Δημήτριο Υψηλάντη, καθώς και η συμβολή του στον αγώνα για την ελευθερία της Ελλάδος.

Ποιος ήταν ο Αρσένιος Περραιβός

- ◆ Το όνομά του ήταν Αρσένιος Χατζηβασίλης. Ήταν γιος του Χατζη-Βασίλη.
- ◆ Γεννήθηκε στο χωριό Πάνω Πούρλες Ολύμπου, στους σημερινούς Παλιούς Πόρους της Πιερίας. Αναφέρεται, στη βιβλιογραφία, ως έτος γεννήσεως το έτος 1752 και έτος θανάτου το έτος 1840.
- ◆ Ο μικρότερος αδερφός του ήταν ο γνωστός Αγωνιστής **Χριστόφορος Περραιβός**.
- ◆ Το 1776, ο Αρσένιος, σε ηλικία 24 ετών, αναφέρεται ως **ιεροδιάκονος** στο μοναστήρι της Παναγίας της Ολυμπιώτισσας της Ελασσόνας.
- ◆ Το 1794, σε ηλικία 42 ετών, μετά τον θάνατο του πνευματικού του πατέρα, του Άνθιμου Ολυμπιώτη, ο Αρσένιος **ανέλαβε την ηγουμενία** της μονής, ενώ είχε οριστεί και ως επίτροπος στο σχολείο του Λιβαδίου Ελασσόνας.

Η προεπαναστατική δράση του Αρσενίου διαπιστώνεται ήδη όταν:

- ◆ το 1806, σε ηλικία, 54 ετών, συγκάλεσε τη σύσκεψη των κλεφταρματολών της περιοχής που οργανώθηκε στο μοναστήρι της Ολυμπιώτισσας με μεγάλη προσοχή και απόλυτη μυστικότητα και
- ◆ το 1808-1809, μαζί με τον Κωνσταντίνο Οικονόμου τον εξ Οικονόμων και άλλους κατηγορήθηκαν ότι αναμείχθηκαν στην ανταρσία του παπα-Θύμιου Βλαχάβα και φυλακίστηκαν στα Ιωάννινα για έναν χρόνο.

Μετάβαση στην Κωνσταντινούπολη και χειροτονία Αρχιμανδρίτη

- ◆ Το 1815, ο Αρσένιος ήταν 63 ετών και, σύμφωνα με ένα χειρόγραφο του ίδιου, ο Βελή Πασάς -ο γιος του Αλή Πασά- σκόπευε να αρπάξει τα κτήματα της μονής Ολυμπιώτισσας, μεταξύ των οποίων της Βουβάλας (της σημερινής Αζώρου Ελασσόνας) και της Φαρμάκης της Ελασσόνας. Προκειμένου να πετύχει τον σκοπό του θα επιχειρούσε, βρίσκοντας κάποια αφορμή, να κλείσει τον Αρσένιο στη φυλακή.
- ◆ Για τον παραπάνω λόγο, ο Αρσένιος μετέβη στην Κωνσταντινούπολη και ζήτησε τη βοήθεια του Πατριάρχη, ο οποίος καθυστέρησε την επιστροφή του Αρσενίου στη μονή της Ελασσόνας και τον έστειλε ως έξαρχο στη Θεσσαλονίκη. Όταν επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, ο Αρσένιος χειροτονήθηκε ως **αρχιμανδρίτης του Πατριαρχικού και Οικουμενικού Θρόνου**.
- ◆ Το ίδιο έτος, το 1815, ο Αρσένιος επέστρεψε στην Ολυμπιώτισσα και παραιτήθηκε από το αξίωμα του ηγουμένου, λόγω γήρατος, όπως δικαιολόγησε ο ίδιος.
- ◆ Το έτος 1817, ο αρχιμανδρίτης βρισκόταν ως εφημέριος στον ναό του Αγίου Γεωργίου της ορθοδόξου παροικίας της Βιέννης, καθώς είχε διαδεχθεί τον Άνθιμο Γαζή.
- ◆ Το 1821 επέστρεψε στη μονή της Ολυμπιώτισσας, έπειτα από τα επίμονα αιτήματα των μοναχών της Ολυμπιώτισσας.

Η συμμετοχή του Αρσένιου στην Επανάσταση του Εικοσιένα

- ◆ Το **1821**, ο Αρσένιος ήταν σε ηλικία **69 ετών**.
- ◆ Από σχετικά έγγραφα πιστοποιείται ότι ο Αρσένιος αναμείχθηκε στην **επανάσταση της Μολδοβλαχίας** με τον **Αλέξανδρο Υψηλάντη** και στη συνέχεια στον αγώνα της Εθνεγερσίας στη νότια Ελλάδα.
- ◆ Ο **Δημήτριος Υψηλάντης** συνέταξε μία **συστατική επιστολή** για τον Αρσένιο Περραιβό, στην οποία βεβαίωσε ότι:
 - ◆ ο Αρσένιος αγωνίστηκε υπό τον **Αλέξανδρο Υψηλάντη**, πριν μεταβεί στην Ανατολική επαρχία του Πολέμου και
 - ◆ ο Αρσένιος ήταν μέλος του στρατεύματος του ίδιου του Δημήτριου Υψηλάντη και **αγωνίστηκε τόσο πριν όσο και μετά την Επανάσταση** με όλη του την προθυμία και πίστη, φλεγόμενος από ευγενή αισθήματα για την πατρίδα.
- ◆ Η επιστολή συντάχθηκε το 1828 και αναφέρει ακόμη ότι ο Αρσένιος, λόγω της ηλικίας του (ήταν 76 ετών), δεν μπορούσε πλέον να ακολουθεί τα στρατεύματα και μεταβαίνει στη Σκιάθο για να ησυχάσει.
- ◆ Στην επιστολή αναφέρει ακόμη ότι ο σεβάσμιος αρχιμανδρίτης είναι άξιος της αγάπης όλων και, εκ μέρους του, παρακαλούνται όλοι στους τόπους που ο Αρσένιος θα παρουσιαστεί, να του προσφέρουν κάθε υποδοχή και περιποίηση ως αμοιβή των αγώνων του.

Η μετάβαση στη Σκιάθο και η εμπλοκή του στην υπόθεση μόλυνσης από πανώλη

- ◆ Έτσι, το 1828, ο Αρσένιος σε ηλικία 76 ετών βρέθηκε στη Σκιάθο για να ησυχάσει.
- ◆ Εκεί αντιμετωπίστηκε ως άτομο, πιθανώς, μολυσμένο από την πανώλη, η οποία θέριζε την εποχή εκείνη.
- ◆ Ο Αρσένιος έλαβε μία επιστολή από τον αδελφό του Χριστόφορο Περραιβό, ο οποίος θέλησε να βεβαιωθεί ότι δεν τον κακομεταχειρίζονται οι Σκιαθίτες.
- ◆ Ο Αρσένιος τού απάντησε, με επιστολή, ότι η διοίκηση του νησιού έλαβε μέτρα πρόληψης λόγω της πανώλης. Είχε διαταχθεί να βγάλει τα ρούχα του, να κολυμπήσει στη θάλασσα και να φορέσει καινούρια ρούχα που θα του έφερναν, προκειμένου να «καθαρίσει» από την αρρώστια. Η μέθοδος αυτή λεγόταν *sroglio* (η λέξη στα ιταλικά σημαίνει γυμνός). Ο Αρσένιος αρνήθηκε να υποβληθεί σ' αυτήν τη διαδικασία, απαντώντας ότι αφενός δεν ήξερε να κολυμπάει και είναι ασθενής και αφετέρου στα ρούχα του είχε το ιερό ευαγγέλιο και βιβλία τα οποία δεν ήθελε να χάσει. Ο υγειονόμος του απάντησε ότι εάν δεν κάνει ό,τι του ζήτησε, η καραντίνα του θα διαρκέσει 41 ημέρες. Ο Αρσένιος προτίμησε την καραντίνα για να μη χάσει τη ζωή του και τα ρούχα του στη θάλασσα.

Η μετάβαση στη Σκιάθο και η εμπλοκή του στην υπόθεση μόλυνσης από πανώλη

- ◆ Στην ίδια επιστολή, προς τον Χριστόφορο Περραιβό, ο Αρσένιος άφηνε αιχμές κατά τη διοίκηση του νησιού σχετικά με τη διάγνωση της πανώλης. Ανέφερε ότι για ορισμένα μέλη του στρατοπέδου υπήρχε υποψία μόλυνσης από την πανώλη, ενώ για άλλα μέλη, παραδόξως, δεν υπήρχε υποψία παρουσίας της ασθένειας.
- ◆ Η Διοίκηση του νησιού, η οποία έλεγχε την αλληλογραφία, αναστατώθηκε από την επικοινωνία του Αρσένιου με τον Χριστόφορο Περραιβό και τον κάλεσε σε απολογία με την κατηγορία ότι το περιεχόμενο της αλληλογραφίας ήταν ψευδές.
- ◆ Ο επίτροπος του νησιού έκρινε ένοχο τον Αρσένιο και τον φυλάκισε. Τότε ο αρχιμανδρίτης **επέδειξε τη συστατική επιστολή του Δημήτριου Υψηλάντη και την επιστολή του Χριστόφορου Περραιβού**, προκαλώντας τον επίτροπο να αναρωτηθεί γιατί δεν του επέδειξε το έγγραφο του Στρατάρχου πριν κριθεί ένοχος και φυλακιστεί.
- ◆ Μετά την αναστάτωση που προκλήθηκε, ο Επίτροπος απέστειλε επιστολή στον Κυβερνήτη Καποδίστρια προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση.

Επιστροφή στη μονή της Παναγίας Ολυμπιώτισσας της Ελασσόνας

- ◆ Γύρω στα 1830, σε ηλικία 78 ετών, ο Αρσένιος επανήλθε, γέρος πλέον, στο μοναστήρι της Ολυμπιώτισσας, όπου η αδελφότητα τον υποδέχτηκε με χαρά και σεβασμό και του ανέθεσε την οικονομική διαχείριση.
- ◆ Είναι πιθανό, τα έτη 1838-1839, σε ηλικία 87 ετών, να χρημάτισε εκ νέου ηγούμενος της μονής, ενώ στην επιγραφή του ξυλόγλυπτου τέμπλου της μονής της Ολυμπιώτισσας αναφέρεται το όνομά του ως ηγουμένου το 1840.
 - ◆ Προφανώς το τέμπλο κατασκευάστηκε επί των ημερών του Αρσενίου και με δική του πρωτοβουλία.
 - ◆ Ίσως, το έτος 1840 να είναι και το **έτος θανάτου** του Αρσενίου Περραιβού.

Επίλογος

- ◆ Ο Αρσένιος Περραιβός ήταν μία εκκλησιαστική προσωπικότητα.
- ◆ Συμμετείχε στην Επανάσταση του Εικοσιένα, καθώς, επίσης, στους αγώνες τόσο πριν όσο και μετά από αυτή.
- ◆ Ήταν κοντά στους Υψηλάντηδες, όπως προκύπτει από τη συστατική επιστολή του Δημήτριου Υψηλάντη.
- ◆ Ανήκει στους λιγότερο γνωστούς αγωνιστές του Εικοσιένα.
- ◆ Με αφορμή την παρουσίαση της ζωής του Αρσένιου Περραιβού, επισημαίνεται ότι στην Επανάσταση του Εικοσιένα συμμετείχαν γνωστοί, λιγότερο γνωστοί και άγνωστοι αγωνιστές. Αρκετοί έχουν δημοσιευτεί στις σελίδες του *Θεσσαλικού Ημερολογίου*. Η έρευνα στις αρχειακές πηγές θα κάνει γνωστά περισσότερα ονόματα αγωνιστών.
- ◆ Η συμπλήρωση των 200 χρόνων από το 1821 αποτελεί μία καλή ευκαιρία να αναζητήσουμε και να τιμήσουμε όλους τους συμμετέχοντες στην Επανάσταση από κάθε τόπο.